

15. Kannan K. Disability In Cinema [Електронний ресурс] / By K. Kannan, – Режим доступу : <http://wecarefilmfest.net/disability-in-cinema.html>
16. Longmore, Paul. Screening Stereotypes: Images of Disabled People in Television and Motion Pictures. Images of the Disabled, Disabling Images. Eds. Gartner, Alan and Tom Joe. New York: Praeger, 1987. 65–78.
17. Mahoney K. P. The Ultimate Fan's Guide to Avatar, James Cameron's Epic Movie / Kevin Patrick Mahoney. – London : Punked Books, 2010. [Електронний ресурс] / Kevin Patrick Mahoney. – Режим доступу до видання: <http://goo.gl/ojtmK3>
18. Marr M. J. The Politics of Age and Disability in Contemporary Spanish Film: Plus Ultra Pluralism / Matthew J. Marr. – N.-Y.: Routledge, 2013
19. Mogk M. E. Introduction / Marja Evelyn Mogk // Different Bodies : Essays on Disability in Film and Television / Edited by Marja Evelyn Mogk. – Jefferson NC : McFarland & Company, 2013. – P.10.
20. Nussbaum S. Disabled characters in fiction [Електронний ресурс] / Susan Nussbaum. – Режим доступу до видання: <http://goo.gl/0J03po>
21. Physical and Mental Disability in the Movies and Television: A Bibliography of Books and Articles in the UC Berkeley Libraries [Електронний ресурс]. – Режим доступу до видання: <http://www.lib.berkeley.edu/MRC/disabilitiesbib.html>
22. Rethinking disability on screen symposium [Електронний ресурс]. – Режим доступу до видання: <http://rethinkingdisabilityonscreen.com/>
23. Rodan, Debbie, Katie Ellis, and Pia Lebeck. Disability, Obesity and Ageing: Popular Media Identifications. Surrey: Ashgate, 2014.
24. Young Stella : I'm not your inspiration, thank you very much [Електронний ресурс] / Stella Young. – Режим доступу до видання: <http://goo.gl/n3p7Zz>

ХУДОЖНІ ПАТЕРНИ “СИНДРОМУ ПРЕДКІВ” У ДИНАСТИЧНОМУ ТЕКСТІ (на матеріалі літературної творчості Драгоманових-Косачів)

Галина СТАСЮК

Івано-Франківська філія Відкритого міжнародного університету
розвитку людини “Україна”

Стаття присвячена проблемі проявлення трансгенераційного травматичного досвіду в “династичному тексті”. Об’єкт аналізу – літературно обдарований рід Драгоманових-Косачів. З’ясовано, що перейняті психічні патерни

детермінували мандрівний спосіб буття династії та смерть на чужині як інтенцію душевного спадку від предків-емігрантів. У художньому вимірі створені Лесею Українкою та Юрієм Косачем герої часто гинуть у вигнанні або ж вибирають *не-буття*, коли виникає загроза втрати свого світу.

Ключові слова: династія письменників, Драгоманови-Косачі, родова психічна травма, психогенеалогія, родове неусвідомлене, спадковість, підтекст.

Стаття посвячена проблемі проявлення трансгенераційного травматичного досвіду в “династичному тексті”. Об’єкт аналізу – літературно одарене родинне середовище Драгоманових-Косачей. Встановлено, що успадковані психічні патерни детермінували блукаючий образ життя династії та смерть вдалі від рідного дому як інтенцію неосвідомленої родинної пам’яті. В художественному вимірі герої Лесі Українки та Юрія Косача часто гинуть в вигнанні або ж вибирають *не-буття*, якщо виникає загроза втрати свого світу.

Ключевые слова: династия писателей, Драгомановы-Косачи, родовая психическая травма, психогенеалогия, трансгенерационное неосознанное, наследственность, подтекст.

The article deals with the problem of the manifestation of transgenerational traumatic experience in the “dynastic text”. The object of the analysis is the literarily gifted family of Drahomanovs’ and Kosachs’. It is determined that inherited psychical patterns provoked the wandering way of the life of the dynasty and death in foreign parts as the internal legacy from the ancestors-emigrants. In the artistic area the literary characters created by Lesia Ukrainka and Yuriy Kosach often die in exile or choose the non-existence when confronted by the danger of losing their world.

Key words: literary dynasty, Drahomanov and Kosach family, family psychic trauma, psychogenealogy, transgeneration unconscious, heredity, subtext.

Сучасні геополітичні процеси вже вкотре за історію нашої цивілізації переорієнтовують суспільну свідомість із проблем індивідуальності, я-окремішності на гордієві вузли колективної дихотомії “ми” / “вони”. Еміграційна дифузія на тлі соціальних катаклізмів та міжетнічних конфліктів надає зараз герменевтиці транскультурності статус однієї з *найактуальніших* епістемологічних методологій. Водночас, синтетична складність питань, які постають, потребує залучення до пошуку відповідей інструментальних можливостей та гносеологічних контентів різних наукових галузей (історії, психології, соціології, генетики та ін.). Інтердисциплінарний підхід до вивчення транскультурних кодів дозволяє працювати з проблемами, які раніше не входили в дискурсивне поле філології, зокрема – з літературно обдарованим родом як зразком однієї з найменших груп, що усвідомлює себе як “ми”.

Оскільки мова йде про письменників-родичів, неодмінною умовою таких студій є психогенетична спрямованість аналізу: цього вимагає сама природа родинного зв'язку, який становить *“одночасно біологічну, соціальну й психологічну реалію”* [11, с. 114]. Проте через фактичну відсутність відповідних теоретичних досліджень українське літературознавство не виробило конструктивної методики, яка дозволила би працювати з настільки складною “матерією” як психічна диспозиція авторів, поєднаних стосунками кровного споріднення. Тому *мета* цієї статті – окреслити прийнятний спосіб вивчення родового неусвідомлюваного наділеної даром слова родини.

Широкі можливості для розвідки в такому напрямку, на нашу думку, надає концепція трансгенераційної травми, яку обґрунтувала психолог Ан Анселін Шутценбергер.

Хоча існування специфічного душевного ареалу родового неусвідомлюваного припускав ще Карл Густав Юнг: *“Оскільки існують відмінності, які відповідають расі, роду чи навіть сім'ї, то існує також, обмежена расою, родом чи сім'єю, колективна психіка, що виходить за рівень “універсальної” колективної психіки”* [12, с. 36], емпірично ця гіпотеза була доведена тільки в другій половині ХХ ст. Опираючись на психогенеалогічний метод, який передбачає аналітичну роботу з родовідним деревом у психологічному контексті (емоційне “забарвлення” сімейних взаємовідносин, родинні повтори доль), Ан Шутценбергер запропонувала наукове осмислення феномену, названого нею *синдромом предків*, або ж, іншими словами, родового неусвідомлюваного: *“Ці складні зв'язки поколінь можна побачити, відчутти або зупинити щонайбільше частково. Проте найчастіше ми говоримо про них: вони проживаються як невловні, неусвідомлювані, невисловлені або таємні”* [11, с. 13].

Емпатія до родинної історії, вважає Ан Шутценбергер, визначає напрям екзистенційного тривання всіх його генерацій – як латентне наслідування: *“вірність предкам, що стала несвідомою або невидимою (таємна лояльність) править нами”* [11, с. 68]. Якщо ж родові психічні стигми залишають невитравний слід у династичному душевному житті, то в літературно обдарованих родин він, закономірно, може проступати в творчій діяльності – як прорив у текст фамільного травматичного “віна”.

Династія Драгоманових-Косачів виводить своє генеалогічне дерево від аристократичних родів Греції та Боснії, спадкоємці яких залишили рідні землі і в ХVІІ ст. з'явилися в Україні, зайнявши високі місця в її елітній варті – серед козацьких старшин Гетьманщини [2, с. 11–14].

Для Драгоманових їхній предок-еллін був ще доволі близькою (хронологічно) реалією, яку стійко утримувала родинна пам'ять, оперта на відповідні документи з сімейного архіву. Олена Пчілка, скажімо, невтомно наголошувала на грецькому походженні роду в усіх матеріалах, що стосувалися її чи братової генеалогії. Зокрема в “Автобіографії” вона вказала, що батько, *“коли хотів добуватися затвердження свого шляхетського достоїнства грецького, то просив відповідно до того перевести його в званні “дворянское”, при чім приложив і копію свого шляхетного герба грецького, як відповідну гербам московським”* [4, с. 6]. Ведучи мову про родоначальника в іншому автобіографічному нарисі, найвідоміша письменниця драгоманівського “віття” стверджувала: *“В сім'ї нашій держався переказ, що давній Драгоманов, чи Драгоман, був заволока з Греччини, служив ще за Гетьманщини, при Богданові Хмельницькому”* [5, с. 14].

У листах Лариси Косач знаходимо: *“Я не сподівалась, що тобі, Микосю, найлегша буде грецька мова, – об неї багато гімназистів зуби ламають. Таки видно, що ми з тобою еллінського роду”* [2, с. 441]. Схожі фрази нерідко зустрічаються в епістолярії Драгоманових і свідчать, що члени роду були свідомі свого грецького “коріння”, незважаючи на інтригуючу відсутність відомостей про справжнє прізвище засновника династії (*драгоман* – загальна назва, те саме, що *перекладач*).

Косачі, навпаки, сприймали фамільну легенду зі сміхом, жартівливо переінакшуючи свої нібито герцогські титули [2, с. 11–12]. Винятком, крім далекого родича з Петербурга, про якого згадувала в “Хронології” Ольга Кривинюк, був тільки Юрій Косач. Він ставився до родинної історії серйозно, а його уявлення про походження роду знайшли відображення як у генеалогічних розвідках (“Стародубські Косачі: гроно пращурів Лесі Українки”), так і в художніх творах (“Сузір'я Лебедя”).

Ольга Косач-Кривинюк теж розпочала фундаментальну працю про старшу сестру цитатами з наукових видань про володарів Герцеговини, від яких сімейний переказ веде косачівський рід. Вона ж спогадово посвідчила, що однією з кількох улюблених книг Лесі Українки в дитинстві були “Сербські народні думи та пісні”, а серед найцікавіших ігор Лесі та Михайла вказала тему з південнослов'янського епосу (в “юнаки” і “вілі”). За словами Олени Пчілки, донька *“сама себе називала “Вілою””* [4, с. 29].

Дитяче захоплення і форма гри – це спосіб виходу назовні латентних імпульсів зі сфери неусвідомлюваного. Можливо, Лариса Косач іманентно тяжіла до тих значенневих кодів, які нагадували, звідки прийшли її прародичі. Якщо це так, то літературна призма *синдрому предків*, творена через особливе пригадування внаслідок інспірації, вочевидь, виявляє себе в тексті значущими смислами, семантика яких прояснюється тільки в контексті родової психогенеалогії.

У світлі виокремленої установки Драгоманових-Косачів, згідно з якою вони є спадкоємцями іншоетнічних аристократій, її художнім віддзеркаленням можуть бути грецькі й сербські мотиви “родинного тексту”, виразно присутні в творах Якова Драгоманова (“Ода анакреонтическая”, “Греция”, “Два просительных письма”), Ольги Драгоманової-Косач (поезії “Перед морем”, “Слово”, оповідання “Пігмаліон”, “Поезія в стилі “модерн””), Лариси Косач (“Сафо”, “Відгуки”, “Іфігенія в Тавриді”, “Орфееве чудо”, “Кассандра”, “Оргія”, “Віла-посестра”, незавершені “Сапфо” і “На передмісті Александрії”), Юрія Косача (“Еней і життя інших”, “Сонце в Чигирині”, “Рубікон Хмельницького”, “Сузір’я Лебедя” та інші), Димитра Шишманова (драма “Мрії біля Акрополя”) [8].

На тлі цих імпліцитних контентів династичної пам’яті чітко візуалізується дивна синхронність історичних доль обох родів: високий соціальний статус на прабатьківщині; еміграція; мандрівне життя; вкорінення в новому соціумі; перейняття іншоментальної, проте близької, екзистенційної парадигми; зустріч і поріднення. Очевидно, на формування схожих психологічних установок та поведінкових матриць, неусвідомлюваних за своєю природою й тому скерувальних для всіх представників косачівської та драгоманівської ліній династії, вплинув один і той же надпотужний *травмуючий фактор* – втрата рідного дому.

Попри документальну розмитість даних про своє походження Косачі чомусь були впевнені, що пробанд залишив землі батьків не з власної волі. У витягах із авторитетних історичних праць, якими користувалася скрупульозний літописець роду – Ольга Косач-Кривинюк, сказано тільки про завоювання Герцеговини турками [2, с. 11]. Втеча Косачів унаслідок цього – висновок самої Ольги, який вона подала як єдино очевидний, хоча насправді варіантів значно більше. Її племінник Юрій Косач, спробувавши художньо устійнити династичну історію в романі “Сузір’я

Лебеда”, прямо говорить: *“Рославіці були зайшли. Їх прапращури – утікачі з Чорногори, після битви на Косовому полі, княжата і воєводи, ще в 14 сторіччі були нобілітовані польськими королями і твердо осіли на цій землі”* (підкреслення наше. – Г. С.) [3, с. 21].

Родогенез Драгоманових вкритий ще більшою таємничістю. Вони не знали про життя своїх пробандів у Греції абсолютно нічого, крім, можливо, загального характеру тодішньої “еллінської” еміграції, яку спровокувала експансія турків. Відступаючи, як і серби, перед могутнім завойовницьким натиском Османської імперії, греки приходили в Україну як борці за християнство. Тут вони, беручи активну участь у Визвольній війні 1648–1657 рр., *“перейнялися українською національною ідеєю. Частина з них покочилася, засвоїла місцеві звичаї і культуру. Серед греків, що поповнили нову українську еліту – козацьку старшину, було чимало вихідців саме з аристократичних грецьких родів”* [1, с. 132].

Якщо прийняти цю модель подій за цілком можливою для драгоманівської гілки династії, то виходить, що її пробанд міг мати такий же травматичний досвід екзилу, як і родоначальник Косачів. Дивна зміна прізвища також наводить на думку про необхідність приховати справжнє родове прив’язання через якусь зовнішню загрозу. (Можливо, творчий геній Лесі Українки “бачив” якусь невідому грань доволі простої оповіді про грека-драгомана, коли в драматичній поемі “Оргія” устами Антея стверджував: *“Діди приймали / вінці свої з рук матері Еллади, / батьки дозволили зв’язать їй руки / і тим синів позбавили вінців”* [10, т. 6, с. 188]).

За таким стійким дораціональним уявленням представників різних генерацій роду про себе як про вигнанців мусить стояти не просто здогад. Основу для утримування в пам’яті кількох поколінь апріорного контенту певного знання створює лише настільки глибоке потрясіння, що не могло бути прийнятим і пережитим. Якщо нащадки обох династичних гілок нічого не відали про справжні обставини еміграції пробандів, це означає, що вихід із землі предків мав трагедійне емоційне забарвлення, не осмислене й вчасно не проговорене, а тому – травматичне.

Психогенеологи Франсуаза Дольго та Нікола Абрахам, на праці яких опирається Ан Шутценбергер, висунули гіпотезу про передавання *невисловленого* від одного покоління до іншого через комунікацію сфер неусвідомлюваного матері й дитини: *“страждання, яке можна уявити, однак неможливо передати словами”*, стає латентною таємницею,

здатною скеровувати екзистенційний пошук уже третьої генерації [11, с. 200]. Іншими словами, непереплавлений свідомістю травматичний досвід зумовлює вимушене повторення буттєвого сценарію, безнадійний рух по колу.

Освіши на землях Гетьманщини (яка вела війну з тим самим агресором, що заволодів їхньою прабатьківщиною) та поріднившись із українськими старшинськими родами, Драгоманови-Косачі намагалися визначити своїм дітям стабільний *modus vivendi*, однак і діти, і внуки, і правнуки дали вели мандрівний спосіб життя (Михайло і Світозар Драгоманови, Ольга Драгоманова-Косач, Лариса і Михайло Косачі, еміграція Оксани Косач-Шимановської, Ольги Косач-Кривинюк із сином Василем, Ізидори Косач-Борисової з донькою Ольгою, Оксани Драгоманової, Юрія Косача) – аж до виведення обох гілок династії знову за межі України. Науковці та письменники цього роду часто вибирали собі псевдоніми, які посвідчували їхню кровну відданість новій ойкумені і – заступали собою справжні прізвища.

Вочевидь, це той родинний фатум, який, як найбільш тонкий “нерв” династії, відчувала Леся Українка: *“О, не один нащадок Прометей / Блискучу іскру з неба здобував, / І безліч рук до неї простягалось, / Мов до зорі, що вказує дорогу. / І розсипалась та велика іскра / На іскорки малесенькі, незначні <...> / А сміливий нащадок Прометей / Знаходив смутну долю свого предка: / Вигнання, муки, нерозривні пута. / Дочасну смерть у дикій самотині”* (підкреслення наше. – Г. С.) [10, т. 1, с. 141–142].

Сильний травматичний вплив часто блокується свідомістю. Це перевірений механізм захисту від надважких переживань, які загрожують психічному здоров'ю особистості. Проте жодна енергія не зникає сама по собі. Перейшовши в статус неусвідомлюваної, вона буде активізовуватися кожного разу, коли людина потраплятиме в схожу травмувальну ситуацію, і трансгенераційний модус тільки додаватиме їй сугестивної сили. Вийти із зачарованого кола повторень можна лише через *проговорення* травми, її рольове проживання (техніка психодрами). Такий шанс у процесі художнього синтезу мали письменники роду.

Драгоманови як раціональні екстраверти [9], для яких неусвідомлювані душевні імпульси – це *terra incognita* (“я цього не мислю, отже цього не існує”), не змогли перебороти лиховісну сугестію батьківського спадку. Літературні герої Олени Пчілки, Михайла Обачного та Оксани Драгоманової мають потяг до мандрів, особливо до морських,

однак те, що змушувало ці проекції авторської свідомості зніматися з місця й подорожувати, так і залишилося надійно захованим від драгоманівського інтелекту в “нижній свідомості” (Іван Франко).

Скажімо, в образку “Різдво під Хрестом полудневим” Михайло Косач (Обачний), який у дитинстві зачитувався книгами про відкривачів нових земель та любив гратися в Робінзона Крузо [2, с. 41], описав навколосвітню мандрівку молодого “маринара”. Однак це була тільки констатація факту, той самий “кармічний” рух без жодної спроби розімкнути замкнене коло, – його ж бо для Драгоманових не існувало. Тому в записі внука Оксани Косач-Шимановської, залишеному в книзі відгуків музею Лесі Українки в Колодяжному, проступає тональність *непомисленого* пошуку чогось, що *досі не дає спокою* нащадкам: “Я, Роберто Гааб, онук поетеси, приїхав сюди разом зі своєю дочкою Еддою після галопу в 300 миль, перетинаючи землю України. Я приїхав сюди для того, щоб знайти щось про себе, чого мені не вистачало і для того, щоб принести мій привіт душам моїх предків, які ще, може, блукають цими місцями...” [7, с. 81].

Натомість Косачі, диспонуючи інтровертною темпераментною установкою [9], зуміли наблизитися до осягнення латентних смислів родового неусвідомлюваного. Глибинне відчуття *синдрому предків* пронизує тексти Лариси та Юрія Косачів наскрізь. Створені ними літературні герої – це завжди *незгідні*, бунтівники й вигнанці в найрізноманітнішому грануванні модусів.

Рицар Роберт Брюс не має сил дивитися на переможену Шотландію і, не бажаючи “зостатись отут в подоланій землі останнього сорому *ждати*”, залишає рідну країну, щоб “на чужих берегах” полягти “за діло святе” (“Роберт Брюс, король шотландський”). Міріам (“Одержима”), раб-неофіт (“В катакомбах”), Елезар (“Вавилонський полон”), Тірца (“На руїнах”), скульптор Річард Айрон (“У пущі”) – вигнанці духу, яких не приймає власний народ або соціальна група. Мавка (“Лісова пісня”) й Оксана (“Бояриня”) залишають свої світи через кохання, і чужина поглинає їх настільки, що перед загрозою втрати “я”-душі вони змушені вибрати фізичну смерть. Те саме робить Антей (“Оргія”).

Давши героєві роману “Еней і життя інших” ім’я епічного мандрівника, Юрій Косач тим визначив його “карму” і вкотре проявив свою. Текст за текстом цей епатажний письменник нанизував на один

і той же смисловий стержень: людина по той бік ойкумени, людина-без-грунту, людина загублена й дезорієнтована. Образи-персонажі Юрія Косача перебувають під впливом якоїсь ірраціональної сили, яка безжально спрямовує їх у екзистенційний глухий кут: “*Навіщо було б їти наперекір одвічним призначенням – хіба на те далось життя, в своїй істоті завжди те саме, завжди тільки сув’язь повторяльностей?*” [3, с. 220].

Долі героїв Лесі Українки та Юрія Косача незмінно трагічні, бо їхня поразка в протистоянні з невідомим детермінована наперед. Проте Олелько Рославець (“Сузір’я Лебедя”) не може змиритися з цим і повстає проти батьківського спадку, *заперечує* його, а Мартіан Емілій (“Адвокат Мартіан”) – *приймає* і *проживає* смисли родового обов’язку. Вочевидь, щось схоже відбувалося і з їхніми творцями.

Юрій Косач бунтував проти спрямувальної сили династичного травматичного досвіду, не бажав підкорятися невідомій сутестії і тому не використав свій шанс розімкнути коло екзильного сценарію.

Лариса Косач – єдина представниця роду, яка зуміла перемогти синдром предків – через засвоєння його трагічних смислів: “*Все було таке середньовічне в тій книжці, і разом з тим було в ній щось глибоко рідне моїй душі. <...> Видимий її слід загубився для мене, але в думці лишився і досі від неї слід невидимий, і тепер спогад про неї виступає дедалі все виразніше, як літери на давніх потайних манускриптах – “палімпсестах”, – писаних таким атраментом, що, невидний одразу, потім виявляється і вже від часу не блекне, а все виразніє. І тепер мені ясно стоять ті фрагменти і зложена з них картина, я згадую хоч не самі слова, то барву їх, і так би хотілося мені списати їх тією самою барвою, чи не обізвуться на їх інші душі так, як обізвалась моя на стогін тії середньовічної туги...*” (підкреслення наше. – Г. С.) [10, т. 7, с. 331–332].

Отже, травматичне наповнення сфери родового неусвідомлюваного може формувати специфічні психологічні установки, що відповідають за спосіб життя кожного члена роду. Синдром предків оприявнюється в художніх творах письменників-родичів у якості психогенеалогічно маркованих образів, мотивів, тем.

У випадку родини Драгоманових-Косачів перейняті психічні патерни детермінували мандрівний модус буття династії та смерть на чужині як інтенцію душевного спадку від предків-емігрантів. У художньому вимірі створені Лесею Українкою та Юрієм Косачем герої часто гинуть у вигнанні або ж вибирають не-буття, коли виникає загроза втрати свого світу.

Виявлення та аналіз трансгенераційних значенневих кодів, які часто є також транскультурними, – це, на нашу думку, один із найбільш прийнятних і результативних прийомів дослідження психології літературного роду в загальному напрямку династичних студій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Греки на українських теренах : нариси з етнічної історії : документи, матеріали, карти / [М. Дмитрієнко, В. Литвин, В. Томазов та ін.]. – К. : Либідь, 2000. – 488 с.
2. Косач-Кривинюк О. Леся Українка : хронологія життя і творчості / Ольга Косач-Кривинюк ; [вст. ст. М. Г. Жулинського ; автор проекту Н. Сташенко]. – Репринт. вид. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2006. – XVI с. – 928 с.
3. Косач Ю. Сузір'я Лебеда : роман / Юрій Косач. – Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1983. – 276 с.
4. Пчілка Олена. Автобіографія // Пчілка Олена. Оповідання. З автобіографією / Олена Пчілка ; упоряд. Т. Черкаський. – Харків : РУХ, 1930. – С. 5–46.
5. Пчілка Олена. “Золоті дні золотого дитячого віку...” : автобіографічний нарис / О. Пчілка ; упоряд., передм. та прим. Л. П. Мірошніченко, А. В. Ріпенко. – К. : Веселка, 2010. – 79 с.
6. Пчілка Олена. Спогади про Михайла Драгоманова // Пчілка Олена. Твори / Олена Пчілка ; [упоряд., авт. передм. і приміт. Н. О. Вишневська]. – К. : Дніпро, 1988. – С. 498–554.
7. Скрипка Т. Нашадок роду Драгоманових-Косачів / Тамара Скрипка // Леся Українка : доля, культура, епоха : збірник статей і матеріалів. – Луцьк : Волинський націон. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – Вип. 2. – С. 78–82.
8. Стасюк Г. “Родове” неусвідомлюване і художній підтекст : трансформація смислів / Галина Стасюк // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – Серія : філологія. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету, 2009–2010. – Вип. 23–24. – С. 136–142.
9. Стасюк Г. Специфіка художнього психологізму в творчості письменників-родичів крізь призму спадкових психічних властивостей / Галина Стасюк // Літературознавчі обрії : праці молодих учених / [наук. ред. Сулима М. М. ; відп. ред. Бербенець Л. С.]. – К. : Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 2010. – Вип. 17. – С. 195–201.

10. Українка Леся. Зібрання творів : у 12 т. / Леся Українка. – К. : Наук. думка, 1975–1979.
11. Шутценбергер А. Синдром предков : трансгенерационные связи, семейные тайны, синдром годовщины, передача травм и практическое использование геносоциограммы / Анн Анселин Шутценбергер ; пер. с фр. – М. : Изд-во Инст. психотерапии, 2005. – 256 с.
12. Юнг К. Сознание и бессознательное / Карл Густав Юнг ; пер. с нем. В. Бакусев. – М. : Академический Проект, 2007. – 188 с.

ТАНАТИЧНІ АСПЕКТИ ОБРАЗНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПСИХІЧНИХ ТРАВМ І МЕЖОВИХ СИТУАЦІЙ У НОВЕЛІСТИЦІ М. ЯЦКОВА

Людмила СУВОРОВА

Житомирський державний університет ім. Івана Франка

У статті висвітлено танатичні аспекти моделювання художніх образів у новелістиці М. Яцкова. Виразний інтерес до людської індивідуальності сприяв витворенню ірраціональних психічних явищ, складного і суперечливого внутрішнього світу особистості. Деструктивний характер зображеного прочитується через відтворення автором межових психічних станів, травматичних ситуацій, агресивну поведінку.

Ключові слова: травма, травматичний досвід, танатичне, образ, символ, травматична пам'ять.

В статье освещены танатические аспекты моделирования художественных образов в новеллистике М. Яцкова. Выразительный интерес к человеческой индивидуальности способствовал творению иррациональных психических явлений, сложного и противоречивого внутреннего мира личности. Деструктивный характер изображенного прочитывается через воссоздание автором пограничных психических состояний, травматических ситуаций, агрессивное поведение.

Ключевые слова: травма, травматический опыт, танатическое, образ, символ, травматическая память.

The article highlights the thanatical aspects of characters modelling in M. Yatskiv's short stories. The expressive interest in the human individuality promoted the creation of irrational mental phenomena, complex and contradictory inner world of the individual. The destructive nature of the fictional reality is represented through the reproduction of border mental states, traumatic situations, as well as aggressive behavior.

Key words: trauma, traumatic experience, thanatical, image, symbol, traumatic memory.